

Comissió
Interuniversitària
de Lenguatge
Administratiu
i Jurídic

Actes de la V Jornada (15 d'abril de 2005)

Confonem gènere i sexe?

Llenguatge no sexista: fenomen, límit i aplicació

Presentació

Jordi Matas

Vicerector de Relacions Institucionals, Comunicació i Política
Lingüística de la Universitat de Barcelona

Bon dia a tothom, benvinguts a la V Jornada de la Comissió Interuniversitària de Lenguatge Administratiu i Jurídic (CILAJ). Estic molt satisfet que aquest acte s'hagi fet a la Universitat de Barcelona i concretament a l'Aula Magna de la Facultat de Dret, que també és la meva Facultat des de fa molts anys.

Aquestes jornades s'emmarquen dins d'un seguit d'actes que acostumem a fer curs rere curs per aquestes dates, però que també són una activitat més dels Serveis Lingüístics de la nostra Universitat i també dels serveis lingüístics de les universitats catalanes. Com a vicerector d'aquesta Universitat responsable de la política lingüística i coneixedor del que fan els Serveis Lingüístics de la UB, i també els serveis lingüístics de totes les universitats públiques catalanes, voldria dir, avui que hi ha tanta gent, que estem en un bon moment de feina: hi ha una activitat extraordinària, a totes les universitats hi ha moltíssimes ganes de fer coses, se n'estan fent moltíssimes i a més també estem col·laborant amb diverses institucions i administracions. Per això crec que ara és un bon moment per fer coses i animo aquells que tenen alguna idea al cap que es pugui aprofitar, que la diguin, perquè estarem encantats de satisfer la seva petició.

Si no estic mal fixat mai hi havia hagut tanta gent en una jornada de la CILAJ. I això em fa arribar a una conclusió: cal seguir treballant en el llenguatge administratiu i en el llenguatge jurídic. El que vull dir és que no hem acabat la feina, malgrat que ja fa anys que treballem en aquests llenguatges d'especialitat, i des de les universitats som conscients que cal seguir avançant en aquests àmbits.

Tant des de la Comissió Assessora de Lenguatge Administratiu (CALA) i posteriorment des de la CILAJ, com des d'altres institucions, s'han fet moltíssimes aportacions. Tot i així, crec que la nostra Universitat i segurament les altres administracions públiques encara hauríem d'anar molt més enllà perquè tenim nous reptes, sobretot quan finalment arribi l'espai europeu d'educació superior. Segur que hi haurà nous models de documents universitaris administratius, segur que ens haurem de replantejar algunes qüestions, en col·laboració amb altres persones que treballen amb aspectes terminològics i que tenen com a objecte d'estudi el llenguatge jurídic i administratiu. Per tant, tenim per endavant una feina extraordinària dels serveis lingüístics, molta feina per fer des de la Comissió Interuniversitària de Lenguatge Administratiu i Jurídic, i també hem de mantenir obertes les portes a la col·laboració amb administracions diverses i institucions múltiples que també treballen i estudien aquests aspectes.

Pel que he pogut percebre en aquests últims anys en què m'he dedicat a la política lingüística universitària, crec que encara hem de seguir reflexionant, evolucionant i estrenyent més els lligams amb aquestes institucions per poder anar molt més enllà. Ahir mateix, per citar un exemple, parlava de futurs projectes amb la directora de l'Escola d'Administració Pública de Catalunya, una bona seu amb qui es poden establir lligams; també ho són, evidentment, l'Oficina de Política Lingüística del Departament d'Universitats, la Secretaria de Política Lingüística del Departament de la Presidència, el TERMCAT, l'Institut d'Estudis Catalans, etc. Ara que estem precisament en un bon moment, carregats d'il·lusió i de projectes, m'agradaria que hi hagués aquest afany per aconseguir més lligams i caminar conjuntament.

El títol d'aquesta V Jornada és *Confonem gènere i sexe? Llenguatge no sexista: fenomen, límit i aplicació*. Sobre el títol d'aquesta Jornada no en diré gran cosa; en tot cas, una petita reflexió que segur que anirà sortint i que faig, no pas com a especialista, sinó com a persona que segueix bastant el dia a dia. Segur que es tracta d'una qüestió actual i moderna, o relativament moderna —o això penso jo—, que ha contribuït a anar avançant en la igualtat home-dona, en la lluita cap a la consecució d'aquesta igualtat, una lluita feta també des d'uns determinats ismes ideològics que se situen bàsicament en l'esquerra ideològica. També hi ha contribuït l'accés de les dones al mercat laboral i no només això, sinó l'accés a determinats llocs de treball, llocs de comandament. Segur que això també ha fet sacsejar algunes consciències, replantejar alguns discursos i també alguns textos jurídics com veurem al llarg de la Jornada. De retruc, segurament també hi ha tingut a veure la participació de la dona en el discurs polític, no només com a subjecte passiu d'aquest discurs adreçat a homes i també a dones, sinó com a subjecte actiu d'aquest discurs polític, és a dir, fet per dones. Tot això segur que ha atiat aquesta discussió i ens ha fet replantejar a tots plegats algunes de les qüestions que avui debatrem. D'altra banda, cal remarcar que la qüestió que abordarem avui és absolutament polièdrica, i per tant es pot abordar des de múltiples perspectives científiques. Ens acompanyaran persones del camp de la lingüística, del dret, de la sociologia, de la política i de la pedagogia, i cadascuna des de la seva disciplina ens podrà ajudar a entendre millor tot aquest fenomen.

Com passa amb múltiples objectes d'estudi que tenen presència en gairebé tots els àmbits, a més, aquesta temàtica sempre genera opinió i a vegades polèmica, i quan passa això tothom vol dir-hi la seva, encara que sigui a partir d'intuïcions.

Quan vam fer l'Estatut de la Universitat de Barcelona l'any 2003, els que formàvem part de la Comissió que el redactava ens vam plantejar certes qüestions, per exemple com tractar els càrrecs, si parlàvem de *professors o professorat, alumnes o alumnat*. Finalment, la Comissió va decidir, en primer lloc, utilitzar el màxim de noms col·lectius, en segon lloc, fer servir el masculí únicament en els càrrecs (*rector, degà, director, secretari*) i, en tercer lloc, incloure una disposició addicional que deia que per interpretar el text calia tenir en compte que els mots en gènere masculí referents a persones inclouen els dos sexes. Quan l'esborrany va arribar al Claustre, els estudiants, o alumnat, van presentar una esmena que deia que en els càrrecs unipersonals s'havien d'introduir els dos gèneres (*rector, rectora*). La discussió va ser molt llarga i aferrissada, hi va haver opinions de tot tipus, i no volíem tampoc acabar amb una votació final, sinó que volíem arribar al consens. El rector, que presidia el Claustre, quan va veure que no acabàvem de trobar la solució va demanar l'opinió a les dues filòlogues presents. Les especialistes ho van raonar intensament i llargament i van manifestar-se contràries a l'esmena dels estudiants amb coneixement de causa. Finalment, com que el consens no va ser possible, el rector va decidir acceptar l'esmena dels estudiants i demanar als Serveis Lingüístics que fessin servir els criteris tècnics per introduir els dos gèneres en els casos en què no és possible incloure una altra paraula més genèrica.

Més enllà de la polèmica que aquest fenomen pot generar, voldria remarcar el rerefons ideològic que vehicula. Ara ja hi estem més habituats, però si sentim un discurs polític d'alguna persona sense conèixer-ne la procedència política, sovint podem dir a quin partit pertany: uns estan habituats a utilitzar segons quines expressions i altres no tant.

Finalment, voldria acabar agraint als serveis lingüístics de les universitats catalanes, també especialment a la Comissió de Política Lingüística d'aquesta Facultat de Dret, als professors de llenguatge jurídic del Departament de Filologia Catalana de la Universitat de Barcelona, que hagin participat en l'organització d'aquesta Jornada. També, una vegada més, voldria agrair la col·laboració de l'Oficina de Política Lingüística del Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació. I, molt especialment, a totes les persones del comitè organitzador, que hi han dedicat moltes hores. Moltes gràcies a tothom, i a vosaltres per ser sensibles a aquesta convocatòria de la Comissió Interuniversitària de Llenguatge Administratiu i Jurídic.